СВОБОДА
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 140. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 18. червня, 1926. VOL. XXXIV. No. 140. Jersey City, N. J., Friday, June 18. 1926. THREE CENTS

ТКАЛЬНЯНІ СТРАЙКАРІ ПИКЕТУЮТЬ В АВТАХ

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 16. червня. — Пасейські страйкарі ткальняних фабрик, які від самого початку страйку стрічалися з найріжнійшими перешкодами зі сторони поліції, головно в своїм пикетованню, почали нині зовсім новий спосіб пикетовання. Вони висадили пикети на автомобілі, які їздили весь час вулицями міста, закликуючи страйколомів покидати роботу. За кождим „басом", везучим страйколомів, їхав такий пикетовий автомобіль.

Страйковий комітет каже, що сього рода пикетованне не є так добре, як пикетованнє через ходженнє по хідниках, але супроти поліційних перешкод се дає менче клопоту. Поліція, змішана сим новим способом промислової боротьби, наставала лишень, щоби пикетові авта не ставали на місци, але їздили без упину. Коли один автомобіль задержався, полісмен зараз заарештував їдучих у ній страйкарів та відставив на поліцію, де поліційний суддя дав їм догану й осторогу.

Тимчасом поліція далі подає вістки про нові напади на страйколомів. Знов мали підложити бомбу під дім якогось страйколома. Страйковий комітет каже, що се видумка поліції.

БАНКИ В СПІЛЦІ З БУТЛЕҐЕРАМИ.

ВАШИНҐТОН, 16. червня. — Вілієм Дейвидсон, котрий представив себе самого як бувшого бутлеґера, заявив тут перед комітетом палати послів для торговлі алькоголічними напитками, що пачкарство горівок у західних стейтах доконується при активній співучасти найбільших банків.

Свідок зізнав далі, що сі банки тягнуть величезні зиски з беззаконної торговлі. Бутлеґери платять федеральним прогибіційним урядникам грубі хабарі, за які бутлеґери дістають свобідну руку. Навіть великі прихильники прогибіції, дізнавшися про сі скандали, не хотіли рушати могучих банкирів і урядовців.

ПОЖАРНІ СТОРОЖІ ПАЛІЯМИ?

РОКВИЛ СЕНТЕР, Лонґ Айленд, 16. червня. — Місцева поліція заявляє, що чотирох сторожів міського пожарного департаменту призналося, що вони самі підпалювали доми, щоби відтак їх гасити й сим чином мати захопленнє.

Поліція впала на слід сих паліїв, коли вона почала розглядати, чому се пожарна сторожа так скоро зявлялася коло огню. Молоді мущини, що належали до пожарної сторожі, любили саме чванькатися, що вони краща сторожа, як всі инчі в світі.

Поліція арештувала всіх, про яких були докази, що вони знали про сей небувалий заговір. Суд відмовився випустити їх за кавцією.

ОБРАЗИЛА ПРАПОР.

НЮ ЙОРК, 16. червня. — Поліція арештувала за зневаженнє американського прапора паню Гарієту Фавлер, властительку дому на 46-ій вулиці, яка, щоби відчепити прапори зі свого дому, потяла їх ножицями. Фавлер казала наперед робітникам здерти прапори, а коли сі не хотіли, вона взялася до них зі своїми ножицями власноручно. Тут її перешкодив властитель одного реставранту, що міститься в її домі, а коли вона не дала себе відтягнути від своєї роботи, сей покликав поліцію. Заким надійшли полісмени, коло хати зібралася товпа мущин, які прибрали грізну міну, ба навіть відгрожувалися лінчом. Полісмени забрали п. Фавлер на поліцію, звідки її випущено за кавцією 1,000 долярів.

ВЕЛИКІ ЗИСКИ РИБНОГО ТРОСТУ.

НЮ ЙОРК, 16. червня. — Стейтовий прокуратор Отинґер заявив, що вся торговля сушеної риби в Злучених Державах находиться в руках одного підприємства, яке нищить всяку свобідну конкуренцію, а для себе здирає величезні зиски, які часто сягають до 400 процентів у рік.

ДЕПОРТУЮТЬ ДІВЧИНУ, ЩО ПРИЇХАЛА СЮДИ ВІДДАВАТИСЯ.

НЮ ЙОРК, 16. червня. — Іміґраційні урядники розглядали цікаву справу румунської дівчини Гелени Дацу, котра перекралася на італійський корабель Конте Біанкамано, щоби дістатися до Америки й тут віддатися за одного Американця.

Дацу пізнала свого нареченого три роки тому, коли він подорожував по Европі, обводячи ґрупу американських студентів. Вони згодилися, що вона приїде до Америки та вони поберуться. Коли дівчина пробувала їхати до Америки, американський конзуль не дав її віза. Вона перекралася на корабель, а коли сей відплив дальше від берега, дівчина зголосилася до капітана та росповіла йому свою історію. Капітан хотів її відослати назад до берега моторовою лодкою, але дізнавшися, що вона має в Америці нареченого, позволив її їхати до Америки.

Колиб наречений міг з нею оженитися, може справа булаби взяла инчий оборот, але тут зайшли несподівані перешкоди, бо мати нареченого, котрий вчиться на університеті, заборонила йому брати шлюб у католицькім костелі, а дівчина не хотіла брати шлюбу нігде инде, лишень у костелі. Іміґраційні урядники казали супроти сього відставити дівчину назад до порту її виїзду з Европи.

Українці!

І знов поллялася кров на многострадальній рідній землі. Невинна кров в обороні права на наше самостійне державне життє.

Знов будуть оплакувати батьки і матері синів, а сироти батьків, які наложили життєм в боротьбі проти польського окупанта.

Знов заповняться польські тюрми тисячами нових політичних вязнів.

Знов будуть судити наших найкращих синів, будуть їх карати і знущатися над ними. І знов будемо вас просити: відчиніть свої серця і зложіть жертву на оборону тих, що піддержують боєвого духа і не жалують свого життя за кращу долю свого народу.

Всі жертви належить слати до Обєднання на слідуючу адресу:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

ПИТСБУРҐ, ПА., 16. червня. — Коло Ґрей Стейшен, в повіті Вестморленд, наїхав нині вечером поспішний поїзд Пенсилвенійської зелізниці, їдучий з Шикаґо до Ню Йорку, на особовий поїзд тої самої зелізниці, їдучий з Питсбурґа до Вашинґтону. Поспішний поїзд ударив особовий зі заду та вбив у ньому 5 пасажирів.

ЗГОРІЛИ В ПОЇЗДІ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 16. червня. — З невідомої ще досі причини займився один спальний ваґон на туристичнім поспішнім поїзді, їдучім поперез Америку. Подія скоїлася коло міста Кристал Сайвинґ, в Невадї. В пожарі згоріло на вуголь 5 осіб, яких пожар захопив у сні. Межи погибшими була одна пара новоженців, що їхала в пошлюбну подорож. 30 пасажирів того самого ваґона лишень з трудом уратувало собі життя.

ПРОТИКОМУНІСТИЧНИЙ ТЕРОР.

В селі Біжівці на Роменщині невідомі люди забили учителя, комуніста Китринського.

В селі Тихоновичі на Конотопщині зарубано на смерть голову сільської ради Микиту Стехна.

В селі Водяному на Запоріжжі забито двох активістів: Сушенка і Жилеткіна. Останній був членом президії комітету незаможників.

В селі Журавлинці, проскурівського повіту, забито з пістоля сількора польської комуністичної ґазети „Серп", Юліяна Веселовського.

В селі Вільському на Волині сількора Петрука, коли він проходив повз яр, тяжко побито.

В селі Іванковці (баришпольського району) вистрілом з обрізу тяжко поранили в голову Антона Козлова та Івана Рудашка — обидва комуністи.

В хабаровській окрузі селяни забили інструкторку комсомолу, комуністку Гореву.

РОЗКРИВАЮТЬ ЗАГОВІР ПРОТИ БОГАТИХ ІНДІЯНІВ.

Погуска, Оклагома. — Державне слідство в справі кільканайцяти таємничих вбивств богатих Індіянів з племени Осаґів поступило значно вперед. Один з обжалованих, Буркгарт, признався, що він підложив бомбу під хату, у якій мешкала багата Індіянка Ріта Смит з чоловіком і служницею. Від вибуху цеї бомби всі троє погибли. Смит був рідня найбільшому богачеви в тій околиці, Виліємови Гейлови і його майно а властиво майно його жінки цей послідний одідичив. Буркгарт є сестрінком Гейна і тепер признався, що цю бомбу підложив з намови цего послідного. Уряд сподіється, що вдасться в короткому часі розкрити усі морди, яких за послідних кілька літ було 22, і що слідство викаже, що зачинщиком у більшости з них був Гейл.

Індіяне з племени Осаґів одержали наслідком давних договорів зі Злученими Державами значні простори землі, у якій пізніще показалася нафта. Тепер вони одержують великі приходи від тої нафти, а ріжні білі авантюристи стараються ріжними штучками, як женячки, вбийства та ріжні „контракти", вимантити ці богацтва від Осаґів.

РЕПРЕСІЇ ПРОТИ СТУДЕНТІВ.

Коли появилося т. зв. язикове розпорядження, яким чеська влада ввела на ділі на Підкарпатській Україні чеську мову, проти нього, покликуючись на обіцянку чеського уряду дати Підкарпатській Україні автономію, запротестували студенти в Празі з Підк. України, що незвичайно схвилювало чеські фашистські круги. Щоби на тих студентах пімститися, поліція веде проти них слідство, а жандармерія перевела в їх родичів ревізії. „Мовчати і слухати" — от який підход чеської влади до студентів з Підкарпатської України.

У ВИРІ АВАНТУР ТА МАНІФЕСТАЦІЙ.

В пятницю, дня 28. травня, збіглися були вшехпольські студенти у Львові на віче з істеричною протиукраїнською програмою такого змісту: 1) Протест проти пляну правительства завести у Східній Галичині територіяльну автономію. 2) Протест проти думки основання українського університету та врешті протест проти инших „українсько - большевицьких небезпек". Одначе властивою ціллю віча було виступити проти Пілсудского. В часі, коли відбувалося віче, зібралися під будинком вічуючих товпи соціялістів, ждучи на вихід своїх противників. В результаті прийшло до великої бучі, в якій поранено біля 20 осіб, переважно вшехпольських студентів.

В неділю, 30-го травня, відбули соціялісти в Ринку велику маніфестацію за вибором Пілсудского на президента. І тут не обійшлось без авантур. Хтось кинув в товпу фляшку і крикнув: „бомба". Повстала паніка і замішання. Потурбовано кілька осіб.

КРІВАВІ ПОДІЇ.

Чеська жандармерія провокує на Підкарпатській Україні раз-у-раз кріваві події. Минулого року полилась кров у Сваляві, Севмоші і инших місцевостях. 12. V. ц. р. прийшло до пролиття крови в селі Койшневі. При відбиранню урядами церкви від православних і передачі її уніятам прийшло до сутички між населенням а жандармами. Населення, обурене брутальною поведінкою влади і жандармерії, почало обкидати жандармерію камінням, а жінки готовили окріп і обливали їх окропом, в наслідок чого 8 жандармів було ранених. Жандарми стріляли до людей і багато ранено, але дотепер скількости жертв не вдалося ствердити, бо ранені зі страху перед карними доходженнями не голосяться, а скриваються. Арештовано 8 людей і передано в суд.

МОНАРХІСТИЧНА РЕАКЦІЯ В НІМЕЧЧИНІ ОБЄДНУЄТЬСЯ

БЕРЛІН, 16. червня. — Бувший наслідник до німецького престола скликав до свого замку в Єлс представників німецької реакції, себто монархістів, щоби вирівнати між ними ріжниці та поставити одну сильну реакційно-монархістичну ґрупу.

Ходило головно о те, щоби погодити ґенерала Людендорфа з наслідником до баварського престола, князем Рупрехтом, а тим самим довести до зближення рівнож і між Гогенцолернами і Вительсбахами.

Людендорф є головою найбільш реакційної німецької партії і з тої причини вважали монархісти за вказане, щоби його погодити з Рупрехтом.

Монархісти заповідають на найблизший час зміни в правительстві і тому приготовляються обєднаними силами до нових подій. Вони кажуть, що без огляду на те, як випаде референдум в справі конфіскати цісарських дібр, президент Гінденбурґ уступить, а націоналісти повалять коаліційний кабінет та будуть творити новий, в якім вони будуть мали більшу силу, як це було досі.

Вже ті справи вимагають сами собою сильної консолідації реакційних кол.

БРІЯНД ЗНОВ ФОРМУЄ НОВИЙ КАБІНЕТ МІНІСТРІВ.

ПАРИЖ, 16. червня. — Президент Думерґ припоручив бувшому президентови Бріяндови поновне сформованне нового кабінету міністрів.

Бріянд хотів би створити коаліційний кабінет зі всіх партій, але те йому не вдасться, бо Еріо заявився від імени соціялістів-радикалів проти такого кабінету.

Допоможе мабуть Бріяндови вийти з крізи бувший президент і премієр Поанкаре, який готов обняти теку міністра фінансів.

Ситуація досі одначе не вияснена і ріжні комбінації ще можливі.

А франк тимчасом хитається далі, нищить державний скарб та трівожить населенне.

БРИТІЙСЬКИЙ УРЯД ФОРСУЄ ОСЬМИГОДИННИЙ ДЕНЬ ПРАЦІ.

ЛОНДОН, 16. червня. — Премієр Болдвин думає таки дати під голосованне пропозицію уряду що до заведення осьмигодинного дня праці в майнах та уреґульовання тимчасової платні. Уряд думає дістати таки більшість голосів, а заразом є певен, що велика більшість страйкуючих майнерів таки погодиться з тимчасовою пропозицією уряду і верне до роботи.

Проти тої пропозиції заявилася Партія Праці з МекДоналдом та ліберали з Ллойд Джорджом. Той послідний виступив з острою критикою тої пропозиції, яка на думку лібералів не розвязує в ніякий спосіб вуглевої крізи, яка викликала страйк.

РИФІВ ВСЕЩЕ ПАЦИФІКУЮТЬ.

МАДРИД, 16. червня. — Хоч Рифів побито, всетаки треба ще переговорювати з ріжними сусідуючими племенами, щоби ввійти з ними в дружні зносини та закінчити війну, яку ті племена по душі попирали.

Еспанці в Мароко думають, що в найблизшім часі буде привернений там дійсний цілковитий спокій.

АВСТРІЯ МАЄ КЛОПІТ З ШКІЛЬНИЦТВОМ.

ВІДЕНЬ, 16. червня. — Австрія щойно позбулася одного клопоту, а саме контролі Ліґи Націй над собою, як має другий.

В австрійськім міністерстві наступила кріза. Уступив міністер освіти Шнайдер, бо проти него як члена християнсько-суспільної партії піднесли соціялісти бучу з приводу його клерикалізму.

Християнсько-суспільна партія скликала мітинґ і не знаючи, що в тій справі робити, зателеґрафувала до Шикаґа до Сайпля, бувшого канцлера і президента християнсько-суспільної партії. Сайпель находиться тепер в Шикаґо, куди він поїхав на евхаристичний конґрес.

Соціял-демократи уряджують у Відни великі демонстрації, звернені проти християнсько-суспільної партії, яка держить контролю над владою в Австрії, доводить до великого безробіття, не хоче оподатковувати належно капіталістів та вводить клерикальний дух до школи. О те послідне найбільше їм ходить. В дійсности в шкільництві панує хаос, бо давний австрійський систем навчання знесено, а нового пляну ще не принято. Шнайдер хотів завести тому подвійну методу: одну після пляну соціялістів в тих місцевостях, де вони мають рішаючу силу, а в других залишити плян уряду, себто християнсько-суспільної партії.

ХОЧУТЬ ЗІРВАТИ З СОВІТАМИ.

ЛОНДОН, 16. червня. — Консерватисти домагаються, щоби через те, що совіти піддержували грішми ґенеральний страйк, довести до цілковитого зірвання з ними дальших дипльоматичних зносин.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Загранищею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДАЙ БОЖЕ БІЛЬШЕ ТАКИХ ГРОМАД, ЯК ЙОНКЕРС

Наша редакція одержала таку допись:

„Хвальна Редакціє! Накликуєте в нашій „Свободі" до нових жертв для тих, що тепер полягли на нашій рідній землі і для тих, що мучаться по польських тюрмах. А щоби Ви не думали, що нарід не бере собі Ваших слів до серця, подаю Вам відомість про те, як наш парох о. Сполітакевич минувшої неділі згадав в нашій українській церкви св. Арх. Михаїла про те саме, про що Ви пишете і як нарід на те відповів.

„Коли скінчилася Служба Божа, о. Сполітакевич затримав нарід і сказав, що не може його випустити з того Божого Дому, не розповівши йому про те, що сталося на нашій рідній землі. о. Сполітакевич говорив менш-більш таке:

Страшні і трівожні вісти доходять до нас з Рідного Краю. Ще не опорожнилися польські тюрми з давних наших народніх мучеників, як заповнилися вони знов сотками-тисячами нових політичних вязнів, нових героїв, що будуть виставлені як їх попередники на голод, побої, терпіння, а то й смерть. І будуть гинути наші квіти, наша вся надія, наші діти — молоді студенти.

Ще не засохла кров на ранах наших батьків і братів, ще не зарosли могили по давних жертвах, як полялася знов свіжа українська кров, як полягли свіжі герої в боротьбі з польським нахабним наїздником.

Ще не перестало кракати вороннє по давних трупах, як нові українські трупи застелили вулиці наших галицьких міст.

Вісти, які доносять нам про те нещастя, такі страшні, що кров стинається в жилах, читаючи чи слухаючи про те.

Бачимо, що наші браття в старім краю заплатили знова податок крови в обороні своїх прав. І чи та кров, чи ті свіжі трупи мали би не зворушити й нас. Чи не заболить нас серце, коли чуємо, що наших братів забивають і мучать по криміналах за те, що вони хочуть кращої долі для нашого народу.

Спитаю вас: що бється в ваших грудях: камінь чи серце? І не думаю, щоби в тій золотій Америці могло перемінитися ваше серце в золотий твердий метаь. Я вірю, що то серце остало добрим і благородним, що воно відчуває біль і муки наших братів.

Ми повинні зложити сегодня жертву для наших вязнів. Ту, до якої накликує вас наша централна організація „Обєднанне" і наші часописи, а з ними і я, як ваш пастир. Це наш обовязок перед Богом і своїм народом, бо був би гріх непростимий тому, хто відмовився би від такої жертви, хоч би й малої. Будьте добрими синами свого поневоленого народу і милосердними, бо тільки милосердний доступлять милосердя.

Не знаю, чи я якраз передав вcю докладно, бо нарід плакав і я з ним. Але подаю так, як ми собі пригадували, коли те писали.

По тім відправив о. Сполітакевич панахиду за тих, що погинули на вулицях галицьких міст в послідних боях з польським військом.

Підчас панахиди переведено збірку на політичних вязнів, яка принесла $100. Гроші вислано до Обєднання в Филаделфії."

Василь Мандзій, член У. Н. С.

Та допись походить з звичайної собі української громади, в якій наші Лемки становлять більшу половину. Що з неї можна виносити?

В першу чергу треба піднести те, що помиляються ті, що кажуть, що наш нарід вже забув за старий край, що думає тільки про те, як йому тут як найкраще урегулювати своє власне життє та що дає жертви на край рідко та дуже нерадо. Отож ні. В нашім народі, як в кождім другім, є такі, що дають, що мають серце і любов до свого народу і мають нахил до благородних і милосердних вчинків, але й не бракує таких, що їх хата скраю в кожній справі, з якої нема надії на особисту наживу. Ті то послідні якраз найбільше говорять про те, що жертвенність нашого народу упадає. А по правді упадає жертвенність не так народу, як дуже часто з боку тих, що нарікають, бо вони тим нарікannем хочуть виправдати свою власну совість. Вони то не взивають других до жертв, бо і їм самим прийшлося би зложити жертву. Тож краще не дати, а вину звалити на народ.

А народ, як от в Йонкерс, при тому непричетний. Народ давав, дає і буде давати так, як і другі народи, коли тільки буде кому серед того народа подбати про те, щоби його до жертв заохотити та добре пояснити, на що треба дати та в чиї руки. Наше духовенство могло би в тій справі дуже богато зробити, як би хотіло завдати собі труду. А що найважнійше, колиб своїм власним приміром жертвенність для краю попирало. На жаль, загал духовенства відноситься до тої справи обоятно, або з певною резервою, яка випливає мабуть з тих нездорових внутрішних відносин, які тепер запанували в його кругах.

Українська громада в Йонкерс дала доказ того, що наш нарід не змінився. Одноразова колекта на край в квоті $100, зібрана в укр. кат. церкві св. Арх. Михаїла, свідчить, що нарід, зорганізований біля церков, добрий і жертволюбивий. Треба тільки вміти і хотіти до него заговорити.

ПОТРЕБИ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В АМЕРИЦІ В ТЕПЕРІШНЮ ПОРУ

На свобідній землі американській рідні народи, що сюди переселилися, витворили собі всякі інституції, організації, що зберігають та поглиблюють їх природні національні якости. Між ними велику ролю відграють школи, які призначені для національного виховання молодого покоління. Українські імігранти в ріжних громадах також організували такі діточі школи. Правда, з сумом доводиться признати, що таких шкіл, порівнюючи з иншими народами, ми маємо занадто мало. Часто ті школи дуже примітивні й ледви чи виповняють своє призначення: вивчити дітей писати й читати рідною мовою, та хоч краєчком приєднати їх до нашої духової національної скарбниці. Але всеж вони істнують та дещо роблять, хоч при більше доцільній організації при тій самій затраті сил та засобів, вони моглиб зробити значно ширшу працю.

Першою хибою, що обнижує вартість наших шкіл, се брак відповідного учительського персоналу.

Другою хибою є брак певних програм навчання. Вести школу без ясної програми не можна, як не можна будувати без плянів.

Третьою хибою, може найголовнішою, є брак відповідних підручників. Треба признати, що психольоґія, підготовка та світогляд в американських дітей рішуче відмінні, як в дітей старокраєвих. Тому й підручники для них повиннiби бути инші, спеціяльно до того пристосовані. Крім того й саме завдання національної школи тут в Америці також ріжниться від завдання краєвої. Наша школа, не маючи тут спеціяльно пристосованих для неї книжок, мусить користуватися тими, що є під рукою. Пару десятків років тому назад поодинокі педагоґи пробували дати українській школі в Америці спеціяльні книжки. З тою ціллю на меті написав небіжчик Андрейко буквар та читанки. Ті книжки ще й досі вживаються тут в наших школах. Правда, поруч з ними розповсюджені й старокраєві шкільні підручники. Але всі вони ріжнородні, ріжнотипні. З сього витворюється в українському шкільництві в Америці справдішня саламаха. Це обнижує вартість української школи та багато зусиль йде на марне.

Всі ті підручники, які видрукувано поверх двайцяти років тому в Америці, вже настільки перестарілись, що зовсім не відповідають вимогам ні методам педагоґіки, яка за пару десятків років далеко пішла наперед. Крім того й українська наука й українська мова за цей саме час також пережили такі зміни, поступили так значно вперед, що від всіх тих американських українських шкільних підручників тхне столітною старовиною. Вчити тепер дітей з тих книжок, то все одно, якби в старому краю почати вчити з тих підручників, що вживались там добру сотку років тому назад. Сучасна жива літературна мова є зовсім відмінна від тої, якою писані ті американські підручники. І в самій граматиці української мови (як у граматиках инших мов) зайшли такі зміни, що коли дитина вчиться читати по свойому підручнику, то вона зовсім не втне сучасно написаної книжки, чи газети. Діти, вивчені на тих старих підручниках, може зуміють добре читати старовинні архіви, але живої, сучасної літературної мови вони не зрозуміють, а сучасного письма зовсім не втнуть. Та ми своїх дітей готуємо тут не для архівної праці, і коли хочемо, щоби вони навчилися читати й писати рідною мовою, то не тою мовою, якою говорили та писали наші діди й батьки, а мовою сучасною, живою, літературною.

Тому треба рішуче осудити всі ті старі підручники, що видані були в Америці для українських шкіл десятки років тому назад. Навчившись читати з такого підручника, дитина ніколи не зможе прочитати сучасної української книжки. Перелізши з великим трудом за три-чотири роки навчання через українську школу, а не стрічаючи потім живого слова, написаного так, як вчили його в школі, дитина назавше покидає рідну книжку. Таким чином навчені української грамоти діти стають назад національно неграмотними.

Частина вчителів українських діточих шкіл в Америці старається на власну руку залагодити такому лихови. Одні спроваджують ріжні краєві підручники для своїх шкіл. Частина робить еґипетську працю, пояснюючи кожне слово, написане в старому, американськім підручнику, як його треба написати тепер, згідно з вимогами української граматики. Така робота ще більше утруднює працю учителя, який часто має багато дітей, що ледви розуміють українське речення. В українській школі в Америці дитину треба вчити на початку не тільки писати й читати, але говорити рідною мовою, бо та калічена мова, якою говорить тут наша іміґрантська маса, все більше та більше затрачує чистоту української мови, а діти, в додаток до всього, виховуються на вулиці серед ріжноплемінної дітвори та вчаться в американських школах на англійській мові. Приходить така дитина до української школи, і в реченню з пяти слів скаже два вульгарні слова з вуличної мови: одно скаже англійське, а два українські. А тут ще підносять такій дитині американсько-український підручник, який знову далеко стоїть від чистої живої літературної мови. Легко зрозуміти, якої треба приложити праці, аби вивчити українську дитину її рідної мови.

В старім краю є багато підручників, але й їх треба розглянути, бо й вони з ріжних причин не зовсім підходять до вимогів української школи в Америці.

Останніми часами в Празі вийшла уже четвертим накладом друга читанка О. Білоусенка „Вінок". Читанка ця підходить для другого року навчання. Складена вона старим учителем і витримала ще до революції на Великій Україні два видання, а третє в часи революції. Розійшлася вона там в міліоні примірників та заслужила на найліпші похвали. На жаль, старі видання підручників тогож автора для першого, другого, третього й четвертого року навчанн розійшлися, а нових ще не надруковано. Тому, поки такі підручники зявляться, доводиться спинитись на иниших краєвих підручниках, що найбільше підходять до американсько-українських шкіл. Це буде буквар та читанка відомого галицького педагога А. Крушельницького. Його буквар та читанки для другого, третього і четвертого року навчання треба порадити завести у всіх українських школах. Читанка й буквар А. Крушельницького цілком відповідають найновішим вимогам педагоґіки й методики, живій українській літературній мові та модерній граматиці. Складені вони так, що крім вивчення української мови та кращих літературних творів українських письменників і поетів, викликає в учениках дух патріотизму та любови до свого краю й до свого народу. Цього саме й потрібно нам в Америці.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

М. М. СТАРИЦЬКА

(До сорокалітнього ювілею артистичної та артистично-педагогічної діяльности).

Марія Михайлівна Старицька народилася р. 1865 в родині М. П. Старицького, відомого поета, драматурга і основоположника українського театру. Мати М. М. Софія Віталівна, з роду Лисенок, сестра відомого українського композитора М. В. Лисенка.

Перевага артистичних сімпатій в сімі Старицьких не могла не вплинути і на дітей.

Ще бувши в гімназії М. М. приймає діяльну участь в аматорських виставах. На той саме час зорганізувався в Київі нелеґальний український драматичний гурток. На чолі його стояли Арабажин, Кистяковський, Маршинський, Шрамченко й ін. Завданням гуртка було всі прибутки з вистав віддавати на допомогу політичним засланцям. І сама діяльність і мета захопили М. М. всемірно і вона стає найдіяльнішим членом гуртка.

Ще гімназисткою 7. кляси, М. М. виступає в трупі Кропивницького.

Але певне бажання серйозної корисної праці приводить її по скінченню гімназії до Петербургу на вищі жіночі „безстужевські" курси, на природничий відділ. І все таки любов до сцени перемагає. По скінченню курсів вона вступає в 1885 р. в українську трупу її батька.

Пять років програла М. М. в трупі М. П. Старицького та М. К. Садовського.

Але маючи ширші заміри, наважується перевірити свою практичну діяльність, щоб набути теоретичні театрально-драматичні знання. Для того вона вступає в Петербурзі в драматичну школу Федотова.

По скінченню школи зараз же вступає в склад трупи петербурзького василеострoвського театру, де грає два сезони; потім переходить до народнього театру, грає в Москві, Житомирі, в Київі в трупі Бородая і т. ін.

У році 1898 залишає на деякий час сцену і віддається практично-педагогічній діяльности.

Це був час, коли російський уряд захопився був уряджуванням „чайних" для народу, що мали рятувати нарід від монопольної горілки.

При цих „чайних" організовується культурно-освітні осередки. Певні можливости, які передбачала культурно-освітня робота, захопили М. М.

Український театр хоч і існував на той час, але з великими обмеженнями і М. М. наважилася засобом „чайних" насадити у Київі український народній театр. Вона збирає трупу аматорів, орґанізує її й починає цілу низку вистав по київських „чайних" — на Шулявці, Соломянці, на Лукяновці, на Подолі в контрактовому домі і т. ін. Виставляються переважно українські пєси; з одного гуртка виростає кілька гуртків, а деякі з учасників цих гуртків назавжди залишаються на сцені і досі стоять на чолі солідних українських труп.

Поруч з тим вона викладає драматичне мистецтво в Музично-драматичній школі М. К. Лесневич-Носової.

У 1904 році М. В. Лисенко відчиняє музично-драматичну школу, де М. М. стає на чолі драматичного відділу.

Влада дозволила „отделеніе русской драмы", але М. М., в порозумінню з М. В. Лисенком, закладає український драматичний відділ і тим самим робить великий крок в історії українського театру, крок до утворення культурного актора, здатного до піднесення українського театру на вищий степень.

Праця іде з боку удосконалення техніки акторської і з боку піднесення культурного рівня учнів.

Тут в школі М. М. увійшла вся в роботу по підготовці молодих талантів для сцени, підтримуючи і порадою і теплим словом і суворим наказом хисткі паростки здібностей.

Часто на сцені школи виставляються такі твори драматичні, яких не можна було з ріжних причин виставляти на великих українських сценах. Крім того М. М. іде далі: під її доглядом самі учні перекладають зразки новіших драматичних творів і виставляють їх на шкільній сцені. Таким чином, Ібсен, Шніцлер, Гавптман та ін. вперше йдуть в перекладі на українську мову на сцені школи М. В. Лисенка.

З 1904 р. і до останніх днів М. М. викладає драматичне мистецтво в вищому муз.-драматичному інституті ім. Лисенка. Рівнобіжно з тим викладає вона й у Фребельовському інституті і комерційній школі, і в школі Володкевича, а останніми часами — в ОНТІ, драматичному технікумі, то-що.

У 1918 р. педагогічна рада муз.-драм. інституту вшанувала М. М. званням „заслуженого професора, а Робмис в 1924 р. вшанувала її ще більше почесним званням „героя труда".

З 1917 р. М. М. приймає найдіяльнішу участь у всіх виставах школи. В найтяжчі часи матеріяльних окрут 1919—1920 р. р., коли більшість членів-дідячів інституту, знесилених обставинами життя, його покинули, М. М. зостається в холодному темному інституті, боронячи від вітру останній вогник того дорогого вогнища, на розвиток якого поклала стільки праці.

Треба ще згадати, що ще за часів царату у Київі заклався був перший український педагоґічний журнал, редактором якого була М. М. і як звичайно для тих часів, попала вона на лаву підсудних і понесла суворy кару.

Так минуло сорок років невтомної діяльности на творення і розвиток українського драматичного мистецтва.

Професор М. Бурачек.

ЗАКОРДОННІ КООПЕРАТОРИ В ХАРКОВІ.

До Харкова приїхали представителі данської робітничої кооперації Иоргенсон і член Виконавчого Бюра найсильнішого обєднання робітничих кооперативів Бельвіля (в Парижі) Лежуа. Оба вони принимали участь на сороковім зібранні уповноважених Центросоюзом у Москві і звідтіль приїхали на Україну для обзнакомлення з роботою української робітничої і сільсько-господарської кооперації. В тій цили відвідали вони декілька кооперативних організацій в Харкові і Полтаві.

В розмові з співробітником „Комуніста" Иоргенсон і Лежуа висказали своє повне вдоволення постановкою роботи і ідейним змістом нашої кооперації.

„Ми виділи всюди, — сказав Иоргенсон, — ділову обстановку, повний порядок, дисципліну і чистоту. Особливо приятне враження роблять магазини ХЦРК, де мається на складі багато товарів і де ми бачили велику скількість покупців. Такого напливу покупців давно вже не бачили у себе не тільки кооперативні, але і другі склепи Данії, хоч товарів в наших магазинах більше. Обясняєть це браком покупної спроможности у населення, що є наслідком кольосального безробіття в Данії.

— Сільсько-господарська кооперація, яку ми бачили на Україні, як у місті, так і на селі (с. Мачеха), також робить відрадне враження. З особливим вдоволенням можна сказати, що около 80% всіх товарів населення міста і села дістають через кооперацію. Радянська кооперація очевидно глибоко проникла в гущу широких мас населення.

— Бетонна фабрика, яку ми бачили в Полтаві, по свойому обурудуванню цілком відповідає кращим закордонним, а особливо данським фабрикам такогож типу. Продуктивність її далеко більша чим наших фабрик".

18. квітня оба закордонні кооператори виступили з привітом від імени робітничої кооперації Данії і Франції на Пленумі районних Бюро ХЦРК.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

МІЛВОКІ, ВІС. Уряд Тов. ім. Ів. Франка, від. 103, повідомляє всіх членів, що піврічний мітинґ відбудеться в суботу вечером, дня 19-го червня, о год. 7-ій, в галі парохіяльній. Всі члени мають явитись. Члени, котрі не були на послідні бали, мають принести зі собою 1 доляра, се буде кара, яку сами собі ухвалили на минувшім мітинґу. Переданих вкладок через других приїматися не буде, бо в наших членів се завше буває, що передає вкладку, щоби позбутися кари. — М. Патер, предс.; В. Яремчук, кас.; В. Колодрубець, секр.

ДЕРРІ, ПА. Бр. св. Івана Хрест., від. 113, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що піврічний мітинґ відбудеся дня 20. червня, в неділю, о год. 2-ій попол, в гали українській на Oven Ave. Обовязком кождого члена бути присутним на піврічнім мітинґу, бо є дуже важні справи до полагодження. Всі члени повинні прийти на означений час і заплатити свої належитости на руки уряду. Незаплативший член буде суспендовани. На мітинґу буде справа Сиротинця У. Н. С. — М. Хохла, предс.; Ат. Королевят, кас.; А. Клим, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітинґ відбудеся в неділю, дня 20. червня, о год. 1-ій пополудни. На сей мітинґ всі члени мають явитися, бо є дуже важні справи до вирішення. Довгуючі члени мають свої належитости виповнити, бо в противнім разі будуть суспендовані. — М. Скочипець, прдес.; Гр. Маслюх, кас.; І. Маркович, секр.

З українського життя в Америці.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Панахида по покійнім Симоні Петлюрі.

У неділю 13. червня в українській греко- католицькій церкві св. Юра, що на 7-ій вулиці в Ню Йорку, відправлено панахиду по бл. п. Симоні Петлюрі, бувшім Головнім Отамані й Голові Директорії У. Н. Р.

Панахиду правив о. Павляк. Відспівав її хор зложений з бувших співаків капелі Кошиця, що зїхалися на той день до Ню Йорку з ріжних міст. Співали рівнож і Українці, що тепер мандрують по Америці з кубанськими козаками.

На панахиду прибуло багато народу, шкода лише, що товариства не взяли офіціяльної участи з своїми прапорами. Очевидно не було кому піддати їм такої гадки.

Перед початком панахиди о. Павляк сказав коротке слово, присвячене памяти Героя і Вожда України, Симона Петлюри. Слово було коротке, але повне змісту й сили. До глибини душі зворушило воно людей і здавалося, що сам о. Павляк так перенявся ним, що ось, ось не витримає й заплаче. Це вже створило з самого початку сумний молитвенний настрій. Увесь час панахиди панував в церкві високо урочистий сум. Багато людей плакало, а коли почувся могутній спів хору: „Надгробное рыданіе", то дійсно вся церква ридала.

З окрема треба підкреслити, що мури нашої церкви ніколи не чули такого знаменитого, мельодійного й урочистого співу, який був на панахиді по С. Петлюрі. Двайцятьпять кращих співаків найліпшої, яка коли була в світі, капелі, вложили все своє почуття, увесь свій хист в чудовий український спів. Скінчено панахиду і почалася вечірня. А людям все здавалося, що в церкві ще лунає той чудовий ї могутній спів.

Капеляни віддали памяти Великого Сина України все те, що вони мали найкращого, вони віддали памяти його свою душу, свій спів.

А нам, що прийшли помолитися за душу мученика, дали відчути всією глибиною душі, як дорогий українському народові той вожд, що так довго провадив національну армію до бортьби за визволення свого народу з московського ярма.

Підчас панахиди була переведена збірка на інвалідів армії У. Н. Р., яка дала $20. Пізнійше дозбирано ще $20.

Було би бажаним, щоби такі панахиди відправлено й по других місцевостях, де живуть Українці.

Нюйорчанин.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

Як відбувся і над чим радив зїзд Радехівців.

В Америці живе досить поважне число уроженців радехівського повіту. Є і два Запомогові Комітети, один в Нюарку, а другий в Нортгемптоні, які ведуть допомогову акцію для старого краю, а головно для свого повіту. Щоби обеднати їх всіх, провірити дотеперішну роботу та знайти спосіб, як поширити дотеперішню працю, скликано Зїзд Радехівців, який відбувся в Нюарку дня 23. мая в присутности 30 делегатів. Делегати були з ріжних сторін. Були ще й гості.

Нарадами проводив гр. Г. Брик, місцевий предсідатель радехівського комітету, який привитав зїзд теплими словами.

Звіт з діяльности нюарського комітету передав гр. П. Костів. Він згадав про ті трудноші, [illegible] коли засновувано комітет та підніс ту радість, яка сегодня всіх огортає, коли бачимо добру і хосенну роботу комітету та те переконанне, яке йде в парі з тою працею, а яка нас впевняє, що ми зрілий народ, який розуміє, що в організації сила. Ми бачимо, що ми можемо зробити дуже богато власними силами, коби тільки була в нас сила і витревалість.

Ми післали, говорив гр. Костів, до нашого повіту тих пару сот долярів, а вони глядять на нас як на тих каменярів, що лупають скалу темноти та ведуть наш нарід до кращої будучности. Не заведім їх в тих надіях, які вони на нас покладають. Збираймо далі жертви і виховуймо в нашім повіті добрих українських ремісників, а вони будуть рівнож і добрими борцями за волю нашого народу.

Д. П. Ленчук здав звіт з радехівського комітету в Нортгемптон. Він був тому два роки в краю, бачив наш повіт та говорив з нашими народніми діячами. Він переконався на власні очі, яку вони хосенну ведуть там роботу і обіцяв їм доложити всіх сил, щоби дістати для них поміч з Америки. І що можна було видобути з Нортгемптону, їх комітет добув і вислав до Радехова.

Добродій Ленчук подав точний звіт всіх приходів і розходів. Передав привіт з рідної землі та загрівав всіх Радехівців до дальшої праці, а рідний край колись стократно відплатиться за те.

Д-р Мишуга був присутним рівнож на зїзді. А що походить сам з Радехівщини і працював в ній в часі нашої державности, міг передати дуже цікаві спомини відносно того, що наш повіт вніс в скарбницю нашої визвольної боротьби. Потім говорив д-р Мишуга про вагу промислових шкіл взагалі. Згадав про ту ролю, яку відограло наше міщанство в часах, коли наші землі були під польськими королями і коли економічно незалежне і національно свідоме міщанство було одиноким заборолом нації і віри.

Наші міста на Великій Україні змосковщені, а в Галичині спольщені. Через те, що міста були нам ворожі, що ми не мали свідомого українського міщанства і робітництва, програли ми тимчасово визвольну боротьбу. Ту помилку треба тепер направити. Австрія виховувала нам бездушних бюрократів, людей, що не були здібні до ніякої самостійної праці, а тільки надавалися до того, щоби бути колісцем в державній, бездушній машині. Переворот в наших думках повстав тоді, коли Поляки не дали нам ранг ні посад, коли викинули на брук тисячі нашої інтелігенції. Тоді допервa кинулися ми на инше поле і почали дбати про торговельні школи та курси, почали закладати бурси та виховувати молоде поколінне до практичного знання. Це вже було в малій мірі і до війни, але загальний переворот під тим оглядом повстав допервa тепер. Через те поширилася тепер так сильно кооперативна ідея, тому і розніся тепер сильно клич: даваймо дітей до промислових шкіл, хай вчаться ремесла. Радехівщина дала почин тому кличеви і готується до заснования величавої промислової школи, якої завязок вже маємо. Нема сумніву, що американські робітники, особливо ті, що походять з Радехівщини, попруть ту справу з цілої душі.

Таку поміч дали вже оба згадані радехівські комітети, таку поміч дав У. Н. Союз, що ухвалив на ту ціль $250, таку поміч дало і Обеднанне. Всі вони поперли промислову школу в Радехові, бо це не тільки справа льокальна, але загально-народна.

В дискусії забирало голос богато делегатів. Вкінці ухвалено зложити подяку обом комітетам за їх дотеперішню роботу для радехівської промислової школи та рішено покликати до життя **Центральний Радехівський Комітет,** який має притягнути до роботи всіх Радехівців, які живуть на еміграції. До уряду того комітету вибрано: П. Костева з Нюарку яко предсідателя, п. Ленчука з Нортгемптон яко писаря, а п. Василишина яко касієра.

Добродій Багрій повитав комітет і зїзд з рамени збаражського комітету, який веде подібну роботу для свого повіту та загрівав присутних, щоби не оглядалися на трудности а йшли сміло вперед та продовжали розпочату так хосенну роботу.

Делегати зложили ще $35 на школу, а по тім відспівали український гимн та „Не пора" і „Ми гайдамаки".

На тім наради покінчено. По нарадах відбулася спільна вечера, на якій виголошено цілий ряд промов. Зїзд підніс духа всіх присутних, які хоч були ріжних політичних і релігійних переконань, радили в згоді. Не було ні сліду з якихнебудь терть чи непорозумінь.

На памятку зїзду знято спільну фотографію.

Ілія Бардич, секретар зїзду.

—o—

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Наради в справі допомоги рідному краеви.

Дня 11. с. м. представники українського филаделфійського громадянства рішили скликати надзвичайні збори, де були заступлені всі громади, товариства і братства міста Филаделфії і околиці — в справі подій у старому краю.

Отсим подаємо до загального відома, що такі збори відбудуться в четвер, дня 24-го червня, 1926 р. в домі Українсько-Американських Горожан при 847 N. Franklin St., зі слідуючим порядком нарад:

1) Наше становище супроти сучасних подій у старому краю.

2) Переведення зорганізованої збірки на допомогу жертвам тих подій, які відбуваються у сю пору на західно-українських землях.

3) Біжучі справи, — внески і запити.

Сучасні події в краю, як і загальне політичне положення в Европі, вказують на те, що поділ суверенної української держави лише хвилевий, та що український нарід не перестане крівавої боротьби так довго, доки ті землі знова не злучаться в одну, суверенну цілість.

В цю важну хвилю, коли на західно-українських землях знову полилась кров, українська суспільність кличе нас, представників зорганізованої еміграції — на поміч. Яку саме поміч зможе дати филаделфійська громада — скажуть її відпоручники на зборах, які відбудуться в четвер, дня 24-го червня, 1926. р.

Всі українські організації повинні бути заступлені на цих зборах. В часі, коли на українських землях знова пронісся клич боротьби, мусимо забути свої політичні непорозуміння і знайти спільний шлях до спільної праці. Коли через брак адреси котрась організація не одержить окремого запрошення, проситься вважати це повідомлення запрошенням на збори.

Кожда організація матиме право одного голосу (делегатів може бути двох і трох).

Початок нарад точно о год. 8-ій вечером.

В. Петрусик, писар.

В. Будзиновський.

ЯК ПАН РАДНИК ОЖЕНИВСЯ.

ОПОВІДАННЄ.

(8)

— Вуйку, таке не личить! — картала його. — Сяду біля вас на кріслі.

— Я старший, знаю ліпше, що личить, що ні. Сідай! Мусиш пити зі мною. Мусиш зачати, бо я хочу допевнитися, чи ти до тої кави не насипала якої отруї, або яких чарів.

Посадивши дівчину на силу на колінах, присунув до себе дошку, налляв до порожного горнятка чорної кави і сметанки, вкинув три кістки цукру, замішав і каже:

— Пий! Випий половину, я випю решту.

— Ви вже вкинули цукор, а я солодкої кави не пю.

— То я зроблю для тебе без цукру.

До горнятка, в котрім була чорна кава, радник долляв сметанки, взяв горнятко в руку і падав його до уст дівчини.

— Пий! Не розумію, як можна пити несолоджену каву. Хиба твої уста такі солодкі, що до кави цукор вже непотрібний? Ану, я стрібую.

Радник взяв дівчину за шию, притягнув її голову до себе і поцілував.

— Справді солодкі. Спробую ще раз. Але, щоби були солодші, ти поцілуй мене.

Віра вхопила його за руку і поцілувала. Радник вихопив [illegible] її за спину, але вже було запізно.

— Ти мене в руку?! — крикнув. — Мусиш се відпокутувати. Возьми мене за шию і поцілуй в уста!

Радник сам заклав її рамя за свою шию і наставив до неї свої уста. Віра тямила, що мама сказала їй, отже нахилилася, виконала його приказ і раптом, як вжалена вихопилася з його обіймів та відскочила на бік. Причиною була Анна, котра весь той час наслухувала під дверми і саме в хвили, коли Віра цілувала радника, всунула в двері голову і крикнула:

— Паннунцю, до кухні!

Голова Анни щезла, Віра заломила руки.

— Ось, що ви наробили! Наймичка бачила. Піде поговір, бо така не вдержить язика за зубами.

І радника се зафрасувало. Але він нагадав собі, що Віра деколи звала його вуйком, отже вигадав поратунок.

— Скажи їй, що я твій вуйко.

— Вона вже знає.

Радникови заімпонувала, як гадав, хитрість покоївки. Вона вже заздалегідь приготовлялася до любощів з ним, бо заасекурувалася проти язиків, кажучи тамтій дівчині, що він її вуйко.

— Отже бачиш, — радник поясняв, знов беручи Віру за стан. — Коли вона гадає, що я твій вуйко, то також погадає, що мені вільно цілувати тебе, тобі вільно цілувати мене. Ту гадку, що я твій вуйко, підкріпи, показуючи їй доляра... Ти не згубила його?

— Гадаю, що ні. Мабуть ще сидить там, — Віра відповіла, прикладаючи руку до боку в тім місци, в яке радник всунув був доляра.

— А може вилетів? Я провірю.

Радник всунув руку за пазуху її, неначе всунув в осиннє гніздо, в ту же мить відскочив, бо в дверях знов показалася голова Анни:

— Паннунцю, а ходіть же!

Голова Анни щезла, Віра вибігла за нею, полишаючи радника самого.

— Тамтой кочкодан, та Анна, — мабуть заздрісна, — радник думав. — Підглядає і нарошно перебиває мені забаву з покоївкою. Коби бодай держала язик за зубами. Треба буде затулити їй пельку грішми. Бо шкода було би, як би сполошила ту покоївку. Вона ще не така зіпсована, як я гадав. Соромиться, паленіє, троха бороniться і боїться поговору. З того виходить, що у неї зіпсутте тільки поверховне. Нутро мабуть ще морально здорове... Для мене се добре і недобре. Добре, бо більша сатисфакція мати діло з дівчиною не цілком зіпсованою. Недобре, бо треба здобувати, як не комедією любови, то грішми. Буває, що одним і другим. Але... літо довге. Коби тільки через того кочкодана не боялася поговору.

— Що ти хочеш? — Віра спитала, коли Анну надігнала в кухни.

— Я нічого не хочу, — Анна відповіла. — Мене пані вислала спитати того Гамериканця, який сос до мяса волів би: копровий, цибулевий, хрін в сметані, чи инший.

— То чогож ти не спитала зараз за першим разом, тільки раз коло разу пхаєш свою голову і кличеш мене?

— Бо я його боюся. Я хотіла, щоби паннунця спитали його. Він для паннунці ласкавійший. Инакше балакає, і як я сама бачила, инакше поводиться.

— Бо він мій вуйко! — Віра гримнула. — Вуйко, котрий мене ще не бачив. Ти може хочеш аби він з тобою... так, як зі мною? Як хочеш так, то іди до свого вуйка.

— Ой, паннунцю! Він з паннунцею цілком є так, як вуйко. Я нераз була у мого вуйка і мій вуйко був у нас. Між мною і моїм вуйком ніколи не було так... Я вам кажу, паннунцю, що той ваш вуйко...

— Ну? Що таке той мій вуйко?

— Як будете мудрі, то той ваш вуйко буде... Він буде... ваш ґазда.

— Що ти верзеш! Ось ліпше роби свою роботу, не підглядай і не плети дурниць. Се, що ти кажеш, не може бути, бо він мені не чужий. Він мій вуйко і для мене застарий.

— Пусте, що вуйко. Хоч він для вас застарий, то ви для него не замолоді. Він дасть собі з вами раду, бо то здоровий і дужий хлоп. А як ви для него не замолоді, то й він для вас не застарий.

— Алеж я йому не в голові!

— Паннунцю, я не сліпа. І я вже не така дитина, як може ви собі думаєте. Я вже дещо бачила, дещо пережила. Він позирає на вас таким позором, яким на мене позирав один парубок, коли цілував мене і пригортав до себе. Він хотів зі мною женитися. Але я була дурна, отже він покинув мене і оженився з иншою. Того й я кажу вам, що той ваш вуйко ожениться з вами, але... як будете мудрі.

— В чім та мудрість, котрої в тебе не було?

— Мудрість в тім, щоби не забогато позволяти йому. Нехай вас цілує, нехай пригортає до себе, але не дуже сердечно. Сердечнійше позвольте аж по шлюбі. Як йому забогато позволите, то він поведе до шлюбу иншу, котра буде мудрійша, як я була. Тільки не дайте себе збаламутити, то скоро підете під вінець.

— Кажу тобі, не втиркайся не в своє діло. Він мені не в голові. І не для мене такий. Він скорше для такої, як мама.

— Ви, паннунцю, кажіть своє, а я таки лишусь при своїм. Поживемо, то побачимо. Ідіть же до него спитати, який хотів би мати сос.

Віра пішла до радника, котрий що лиш скінчив пити каву і закурив циґаретку.

— Щож той кочкодан хотів від тебе? — радник спитав.

— Анна хотіла спитати, що зробити вам до мяса, — Віра відповіла. — Чи сос і який...

— Як ти зробиш і принесеш мені, то й горяча смола вийде мені на здоровля.

— Я вчилася варити з кухарської книжки. Там сосу з горячої смоли нема. Я можу зробити хрін в сметані, або...

— Нехай буде хрін в сметані. Але роби ти, не Анна. Або ні. Нехай робить Анна. Ти лишися тут зі мною.

— Не можу. Анна не кухарка. Я мушу до кухні.

— До обіду ще далеко?

— Дві години, півтретя.

— Я з сего скористаю і продрімаюся. Бо я цілу ніч їхав, отже не спав. Чи в ліжку чиста постіль? Блощиць нема? Бо я за мої гроші не хочу мучитися.

— Ви вуйку не в американськім готели. Що таке блощиця, я знаю тільки з оповідань. Ваше ліжко вигідне, постіль чиста, жадної менажерії нема. Лягайте.

— Але до обіду збуди мене.

— А деж би я увійшла у вашу спальню! Анна вже й так забогато бачила. Заковтаю у двері.

— Не вчую, бо я твердо сплю. Хтось мусить прийти і поцілувати мене в уста.

— Пришлю Анну.

— Тьфу! Ти мусиш прийти.

— Я вже знаю, що зроблю. У нас є на довгій жердці до пороху мітла з піря. Від дверий досягну нею до ліжка. Тільки відхилю двері спальні і ту мітлу тицьну вам під ніс. Так заскоботе, що ви зараз очунеєте.

— Такі ти фіглі вмієш робити? Не хочу. Мусиш прийти сама і заскоботати власними устами.

— Не личить. І не личить і Анна підглядає.

— Я не буду роздягатися. Тільки скину сурдут і черевики. До такого, то й царівній не соромно було би зайти.

(Дальше буде).

ПОТРЯСАЮЧИЙ ЗЛОЧИН У ВИННІПЕҐУ.

В пятницю, 28. травня, якийсь молодий чоловік заїхав найманим автом перед Роял Банк, на розі вулиць Лоґан і Шербрук, зайшов до банку, і змірив револьвер до касієра, зажадав від него грошей. Це ділося о годині 10.30 перед полуднем. Наляканий касієр сховався за ляду в своїй клітці. Тоді бандит зайшов в противлежний кут банку, де працював вісімнайцятилітний хлопчина, сортуючи чеки. Він навіть не знав, що діється. Бандит прискочив до него і без перестороги змірив в него револьвер і стрілив. Хлопчина відразу впав трупом на землю. Опісля бандит вернувся до касієра банку і загрозив йому, що як не вилізе зза ляди, жде його та сама судьба, що того хлопця. Касієр піднявся і подав бандитови дві тисячки долярів. Бандит запхав їх у свої кишені і вийшов на двір. Ця вся подія не забрала більше часу ніж одну або дві мінути.

Бандит приступит до найнятого авта і приказав шоферові їхати як найскорше, але шофер, підозріваючи, що тут діло злочину, відказався їхати. Бандит стрілив до шофера, але не трафив його. Тоді став утікати.

Вистріл в банку почули деякі люде, що були недалеко, і один чоловік, який якраз тоді голився, змірікувавши, що се напад на банк, чимскорше зателефонував на поліцію. А тимчасом слідив рухи бандита. Бандит у-йшов кілька вулиць, опісля щез з виду. Показалося пізніще, що зайшов до барбера і казав оголитися, щоб змінити свій вигляд. Серед того наспіла поліція і окружила цілу околицю. Бандит, побачивши, що є окружений, та що поліція на його тропі, почав стріляти до поліції і сховались до одної хати в сусідстві. Тепер поліція окружила сю хату і почалася страшна стрілянина між бандитом і поліцією. Серед того стріляння начальник детективів, Смит, зістав легко ранений в груди, а тяжче ранений зістав чоловік, що жив в мешканню, де сховився бандит. Остаточно бандит, бачучи, що нема йому виходу, загадав утечи з хати задними дверми. Одначе в той мент ранений вистрілом попався в руки поліції. Знайдено в ньому кілька ран від куль револьвера. Сейчас відвезено його до шпиталю, де лікарі оглянули і заосмотрили його рани. Шпитальні власти сумніваються, що він подужає з ран. Молодий банковий помічник, що упав невинною жертвою бандита, називається Морис Ґарві, і походить з фармерської родини з Голенд, Ман.

Схоплений на горячім вчинку бандит є звісним кримінальником, що відсиджував вязницю і в Манітобі і в Злучених Державах. Має він кілька імен, одно з них є Вилфрид Боніні, і є французького походження.

НА ЩО ЙДЕ РОБІТНИЧО-СЕЛЯНСЬКИЙ ГРІШ.

Як легкодушно господарять чеські урядники на Закарпаттю, найкраще ілюструє факт з господаркою страхових (обезпечуючих) кас, що в них вкладає робітник і селянин останній свій гріш. По скасованню колишньої автономії тих кас стали вони на Підкарпатській Україні експозитурами чеських есдеків, які господарять у свою користь. І так в Хусті ставить дирекція каси дім за 1 з половиною міліона ч. к., а рівночасно закупила для директора за 100 тис. ч. к. авто. В Ужгороді ставить каса дім за три міліони ч. к. Робітникам і селянам, що стали покаліченими, каси видають запомогу тільки по дуже довгих короводах, процесах або й зовсім відказуються.

ПЯТНАЙЦЯТЬ НАЙБІЛЬШИХ ЛІКАРІВ.

В березневім випуску „Гіґієні", популярного органу Американського Лікарського Товариства, подано слідуючий список „пятнайцяти найбільших лікарів" в історії світу. Не всі вони лікарі в точнім значінню того слова, значить не всі практикували медицину або мали лікарську степень, але одначе во й вони причинились до поступу лікарської науки і знання. Ось тих пятнайцять імен:

1. Гіпократ (Гопікратос), Грек, що жив в пятім столітті перед Христом, рахується „батьком медицини", який перший сфромолував деякі принціпи природного (не чудесного) лікування й лікарської практики.

2. Ґален (Клавдіюс Ґаленос), теж Грек з другого століття після Христа, описав діяльність серця і зібрав усе лікарське знання свого часу в одну медичну систему, якої на протязі довгих століть придержувались лікарі у всій Европі.

3. Леонардо да Вінчі, славний італійський маляр і винахідник, який жив у другій половині пятнайцятого і на початку шіснайцятого століття, не був лікарем, але проте дав декілька важних причинків до знання анатомії (будови людського тіла).

4. Андрій Бесаліюс, Бельґієць в шіснайцятого століття, „батько новочасної анатомії".

5. Виллям Ґарвей, Англієць, що жив в першій половині сімнайцятого століття, дав початок відродженню медичної науки своїм першим науковим описом круження крови в людськім тілі.

6. Томас Сіденгам, теж Англієць, найбільший лікар сімнайцятого століття, дав цілий ряд знаменитих описів ріжних хороб і хоробливих станів.

7. Джан Гунтер, у сімнайцятім столітті, „анатом і „батько новочасної хірурґії".

8. Леопольд Авенбруґер Австрієць, в кінці вісімнайцятого століття виробив відомий метод стукання в груди для досліджeння, що діється під шкірою, передівсім у легенях.

9. Рене Лянек, Француз, на початку девятнайцятого століття, придумав стетоскоп, відомий апарат, що лікарі прикладають до грудей пацієнта, щоби ліпше почути всякі звуки в грудях.

10. Луї Пастер, славний французький хемік, який відкрив, що бактерії (малесенькі, простим оком незримі тваринки і ростинки) є причиною богатьох слабостей.

11. Роберт Кох, Німець, що відкрив бакцилі сухіт, холери та ще деяких слабостей.

12. Джозеф Лістер, англійський лікар і учений, найшов і показав спосіб охорони від зараження бактеріями (антисептичні методи).

13, 14 і 15. Джеймс Йонг Симпсон, Вилем Мортон і Кровфорд Лонг, перший англійський, два другі американські лікарі, що перші застосували так звані анестетики (хльороформ, етер) так, що хірурґічні операції можуть тепер відбуватися без болю.

ПОБІДИЛИ, — АЛЕ ЧИМ?

Як доносить преса, вибори до румунського парляменту по приблизних обчисленнях закінчилися великою побідою правлячої партії ген. Авереску, що зібрала в цілій Румунії до 60% всіх відданих голосів, 9% голосів рахують за ліберальною партією, 5% за фашистами, 27% за цараністами, а решта процентів припадає по рівні на соціялдемократів і робітничо-селянський бльок (комуністи). Румунська преса особливо тішиться з того, що Бесарабія не віддала своїх голосів на опозиційні партії, тільки на правлячу.

Такий вислід виборів (оскільки правительство не бреше, бо і це можливе) можна оправдати тільки нечуваним терором правительства перед і при самих виборах. За довго до виборів на всіх дорогах, мостах, залізничих стаціях стояли жандарми й арештували агітаторів опозиційних партій. Газети, що їх видавали опозиційні партії, почта нищила і на провінцію не пускала. Щоби унеможливити опозиційним партіям внести в час виборчі листи, жандармерія арештувала кандидатів і держала їх так довго, доки не минув речинець внешення лист. По селах ходили жандарми й агенти сіґуранци і страшили селян панщиною, коли будуть голосувати за опозицією, а урядникам і робітникам загрожено, що стратять посади, коли не будуть голосувати за правительством. На Буковині арештовано по селах селян, в яких знайдено привезену з Чернівців „Боротьбу", що видається леґально. В селі Вареницьких (посаджено селян в комин і там в димі і саджі вони мусіли душитися цілий день і ніч. Подібна доля стрінула селян в селі Жучці, Крещатику, Каменці і т. д. Укр. соц-демократичного кандидата, адвоката Лупуляка, що прокрадався від села до села і освідомляв селян, арештовано на день кілька разів, а вкінці відставлено до Сторожинця. Ще гірший режим був у тих районах, де є стан облоги, а саме в північній Буковині і Бесарабії, де найвищою владою є розбещене румунське військо.

При самих виборах адміністраційні власти, щоб не допустити селян до голосовання, оголошували в цілім ряді сіл заразні недуги і не позволяли нікому виходити із села. В Бесарабії жовніри і жандарми били тих селян, що голосували на опозиційні партії. В наслідок того недалеко Кишенева розлючені селяни обезброїли жандармерію, а жандармські відділи, що йшли на поміч, прогнали камінням. В самій Румунії жандарми вбили при виборах кандидата хліборобської партії, старого попа, що виступав проти виборчих шахрайств.

Це тільки незначні факти виборчого терору, бо румунський уряд опозиційної преси за кордон не пускає.

ФРЕНОЛЬОҐІЧНИЙ АПАРАТ.

Свого часу передавали ми за чужинною пресою сензаційну вістку про винахід нашого земляка, київського лікаря Біського, якого розривала собі російська та польська преса як „свого". Д-р Біський відродив буцім-то стару френольоґічну ідею, що на людській голові є сила ріжних відмежених від себе смуг, які дають змогу судити про духові прикмети одиниці, коли реаґують на електричну течію. З огляду на те, що велика скількість учених і письменників висловилась з великим признанням про цей винахід, берлінське психольоґічне товариство доручило своїм членам, психіятрові д-р Герцберґу і фізикові д-р Арко розглянути апарат і здати справоздання зі своїх дослідів. Відчит обох учених на засіданні товариства викликав велике заціклвлення. Вони поставились до винаходу зовсім негативно. Д-р Арко заявив, що апарат є зовсім нескладний, а його виміри не мають значіння і суперечать даним фізики та психольоґії. Д-р Герцберґ критикував „електродіяґнозу з психольоґічного становища, доказуючи, що нпр. педагоґічний хист є наслідком дуже складної низки елементів, прикмет, нпр. доброти, сили суґґестії, то-що, і тому їх не можна зводити до одного точно означеного пункту мізкової кори. Фаховці назвали апарат дурницею та шарлятанством. Хіба, що винахід є геніяльний і опрокидає всю психольоґію та фізику. Тоді правдою будуть слова ентузіязму відомого письменника Еміля Людвіґа, який прирівняв д-р Біського до... Рентґена і Кюрі!